

22.12.2022

Pormestari

159 §**Lausunto maa- ja metsätalousministeriölle arvomuistiosta saaristolain päivittämistarpeista**

HEL 2022-013695 T 03 00 00

VN/30787/2022

Päätös

Pormestari antoi maa- ja metsätalousministeriölle arvomuistiosta saaristolain päivittämistarpeista seuraavan lausunnon:

Yleiset kommentit

Helsingissä merellisyys on osa kaupungin perusolemusta, sillä Helsingissä on 300 saarta ja yli 130 kilometriä rantaviivaa. Helsingin merellinen strategia hyväksyttiin vuonna 2019. Helsingin kaupunkistrategian 2021–2025 mukaan merellisen Helsingin kehittämistä jatketaan kunnianhimoisesti merellisiä yhteyksiä, rantareittejä, laitureita ja tukikohtia parantaen sekä merellistä yrittäjyyttä edistäen. Helsinki vaalii Itämeren ja sen rantoja ja vähentää päästöjä Itämereen.

On tärkeää, että saaristolaissa säilyy saaristoalueiden erityisyys ja erityiset kehittämiskohteet. Lakia tulee kuitenkin selkeyttää ja tulkinnanvaraisuutta vähentää. Saaristolakia uudistettaessa tulee huomioida toimintaympäristön muutokset ja erityisesti matkailun ja digitalisaation kasvava merkitys saaristoalueille. Saaristolaissa tulee tuoda esille myös lain yhteys saaristopoliittiseen ohjelmaan ja maankäytön osalta merialuesuunnitteluun sekä yhteydet liitännäislakeihin kuten alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepoliitiikan toimeenpanosta annettuun lakiin ja lakiin liikennejärjestelmästä ja maanteistä.

Yksityiskohtaiset kommentit

Kommentit lain tarkoitukseen liittyen (§ 2 Lain tarkoitus)

Lain tarkoitusta koskevassa pykälässä tulee ottaa huomioon toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset (digitalisaatio, monipaikkaisuus). Vallitseva maailmanpoliittinen tilanne vaikuttaa Itämeren turvallisuustilanteeseen ja siksi saaristoalueilla myös turvallisuuden, huoltovarmuuden sekä poikkeusoloihin varautumisen merkitys kasvaa.

Kommentit saariston käsitteeseen liittyen (§ 3 Saariston käsite)

Vuonna 1993 saariston käsitettä laajennettiin siten, että määritelmä käsittää saarten lisäksi mantereen alueet, jotka muutoin ovat olosuhteiltaan saaristoon verrattavissa. Käsitteen laajentaminen on aiheuttanut

22.12.2022

Pormestari

tulkintaongelmia. Saariston käsitteen tulee olla selkeä ja yksiselitteinen. Saariston käsitteen määrittelyssä voidaan hyödyntää Suomen Ympäristökeskuksen keväällä 2022 julkaisemaa tilastollista ja paikkatietopohjaista luokittelua.

Kommentit elinkeinotoiminnan tukemiseen liittyen (§ 4 Elinkeinotoiminnan tukeminen)

Pykälän uudistamisessa tulee huomioida EU-osarahoitteen aluekehittämisen merkityksen kasvu viime vuosina. Muutos on korostanut laajempaa aluekehittämissyhteistyötä eri toimijoiden kesken yksittäisten saariston tukitoimien sijasta. Muistion mukaan uudistetussa pykälässä voitaisiin viitata alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepoliittikan toimeenpanosta annettuun lakiin ja velvoittaa ottamaan huomioon alueiden kehittämisen tavoitteiden toteuttamisessa myös saaristolain toisessa pykälässä säädetyt tavoitteet. Ehdotus on kannatettava.

Kommentit liikenne- ja kuljetuspalveluihin liittyen (§ 5 Liikenne- ja kuljetuspalvelut)

Helsinki on panostanut viime vuosina merellisten kohteiden saavutettavuuden parantamiseen, saariston palveluiden kehittämiseen sekä merellisiin kokeiluihin. Saavutettavuuden parantamisessa yksi merkittävä askel on Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymän (HSL) reittiopas, johon sisältyvät vakituisten vesiliikenteen piirissä olevat saaret.

Saaristolain uudistamisessa pitäisi huomioida myös tilanne, jossa saaristoliikenne ei ole elinkeino- ja liikenne- ja ympäristökeskuksen järjestämää liikennettä, vaan osa kunnallista joukkoliikennettä. Helsingissä toteutettu palvelutaso ylittää todennäköisesti kaavaillun minimitason ja voi muutenkin poiketa toteuttamistavaltaan tai järjestämistapaperusteitaan valtakunnallisesta ”normitasosta”. Tulisi varoa, ettei lakia/asetusta muotoiltaessa vaaranneta nyt olemassa olevia toimivia järjestelyjä erilaisin järjestämistapaperusteita tai palvelutasoa liian jäykästi määrittävin normein. On tärkeää, että saaristolakiin kirjataan yleiset tavoitteet sille, mitä liikenne- ja kuljetuspalveluilta odotetaan. Tällaisia voisivat olla ympäristöystävällisyys/ympäristövaikutukset, innovatiivisuus kalusto- ja kuljetuspalveluhankinnoissa sekä erilaisten käyttäjien huomioiminen. Helsinki on edistänyt innovatiivisuutta esimerkiksi kokeiluilla (esim. Call boats). Helsingin tavoitteena on, että puolet lauttaliikenteestä on päästötöntä vuonna 2030.

Kommentit peruspalveluihin ja erityispalveluihin liittyen (§ 6 Peruspalvelut ja erityispalvelut)

22.12.2022

Pormestari

Digitalisaatio helpottaa yritysten toimintaa, mahdollistaa etätyön ja parantaa palvelujen tarjoamisen edellytyksiä saaristo-oloissa. Tämä kuitenkin edellyttää, että laajakaistayhteydet ovat riittävän hyvät. Laajakaistayhteyksien kattavuutta saaristoalueilla tulee jatkossa selvittää saaristoluokittain ja erityisesti niillä alueilla, joissa on vakituista asutusta tai tiheää kesäasutusta. Digitalisaatio tulee huomioida saaristolakia uudistettaessa.

Kommentit alueiden käytön suunnitteluun liittyen (§ 8 Alueiden käytön suunnittelu)

Saariston kehityksen edistämisestä annettu laki eli saaristolaki velvoittaa valtion ja kuntien viranomaiset ottamaan saariston erityisolosuhteet huomioon elinkeinojen, liikenteen ja palvelujen kehittämisessä sekä alueiden käytön suunnittelussa. Tähän on lisättävä yhteys myös merialuesuunnitteluun. Merialuesuunnittelulla on välillistä vaikutusta maakuntakaavoitukseen ja muuhun alueiden käyttöön. Merialuesuunnittelussa huomioidaan esimerkiksi tuulivoiman lisäämisen kannalta potentiaaliset alueet.

Kommentit saaristokuntaan liittyen (§ 9 Saaristokunta)

Saaristokunnaksi voidaan määritellä koko kunta tai vain osa kunnasta, jolloin puhutaan saaristo-osakunnasta. Helsingin saaristo-osiin sovelletaan saaristokuntaa koskeva säännöksiä, sillä Helsinki lukeutuu nyky-sääntelyssä saaristo-osakunnaksi. Saaristokuntaa ja saaristo-osakunta-termejä parempi vaihtoehto saattaisi olla ehdotettu saaristoindeksin käyttöönotto. Mitä käsitettä sitten käytetäänkin, on tärkeää, että määritelmä perustuu selkeisiin kriteereihin, koska saaristoille alueille maksetaan saaristo-olosuhteiden vuoksi kuntien peruspalveluiden valtionosuuksia korotettuna. Saaristolaissa pitäisi ilmetä eri määritelmät, määrittelyperusteet ja missä määritelmiä hyödynnetään.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Timo Lindén, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36550
timo.linden(a)hel.fi**Liitteet**

- 1 Lausuntopyyntö 17.11.2022
- 2 Lausuntopyyntö 17.11.2022, liite

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Postiosoite
PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi**Käyntiosoite**
Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>**Puhelin**
+358 9 310 1641
Faksi
+358 9 655 783**Y-tunnus**
0201256-6**Tilinro**
FI0680001200062637
Alv.nro
FI02012566

22.12.2022

Pormestari

Otteet**Ote**

Maa- ja metsätalousministeriö

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Lausuntopyyntö

Maa- ja metsätalousministeriö pyytää Helsingin kaupungin lausuntoa arvomuistiosta saaristolain päivittämistarpeista. Lausuntoa on pyydetty 5.1.2023 mennessä.

Arvomuistio saaristolain päivittämistarpeista

Maa- ja metsätalousministeriön perustama virkamiestyöryhmä on valmistellut arviomuistion saaristolain päivittämistarpeista. Muistiossa käytetään lain nimen mukaisesti käsitettä saaristoalue, mutta sillä tarkoitetaan laajemmin myös vesistöalueita. Muistiossa esitellään pykäläkohtaisesti, minkälaisia muutostarpeita kyseessä olevaan pykälään kohdistuu vai kohdistuuko niitä lainkaan. Muistiossa tuodaan myös esille asioita, jotka olisi syytä ottaa huomioon, kun kyseistä pykälää mahdollisesti päivitetään. Muistiossa esitetään eri vaihtoehtoja pykälän päivittämiseksi, ei niinkään yhtä ainoaa vaihtoehtoa.

Muistion tarkoituksena on toimia pohjana saaristolain päivittämissä, johon voidaan aikaisintaan ryhtyä vuonna 2023 alkavalla hallituskaudella.

Laki saariston kehityksen edistämisestä annettiin vuonna 1981. Suurin osa lain kirjauksista on pysynyt muuttumattomana yli 40 vuotta. Saaristo toimintaympäristönä sekä myös muu lainsäädäntö ovat muuttuneet viimeisen neljäkymmenen vuoden aikana. Saaristolakiin kohdistuukin päivittämistarpeita niin lain rakenteeseen kuin lain sisältöön liittyen. Rakenteelliset muutospaineet liittyvät mm. vuonna 2000 voimaan tulleeseen perustuslakiin. Saaristolaki perustuu vuoden 1919 hallitusmuotoon, joka on nykyisen perustuslain edeltäjä, eikä se näin vastaa nykyisen perustuslain vaatimuksia.

Toimintaympäristön yksi suurimmista muutoksista on kausiasukkaiden määrän kasvu. Saaristossa ei ole koskaan ollut näin paljon asukkaita, kun huomioidaan myös saariston kausiasukkaat. Saaristossa vietetään yhä enemmän aikaa, moni jopa ympärivuotisesti, vaikka vakituinen asuinpaikka olisi jossakin muualla. Digitalisaatio on myös yksi saaris-

22.12.2022

Pormestari

toon vaikuttava tekijä. Se mahdollistaa työnteon saaristosta ja tuo mahdollisuuksia palvelutarjontaan. Saaristo on myös houkutteleva matkailukohde ja sen luonto- ja kulttuuriarvot ovat merkittävät koko yhteiskunnan näkökulmasta.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Liitteet

- 1 Lausuntopyyntö 17.11.2022
- 2 Lausuntopyyntö 17.11.2022, liite

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote
Maa- ja metsätalousministeriö

22.12.2022

Pormestari

MUUTOKSENHAKUOHJEET

1 MUUTOKSENHAKUKIELTO

Pöytäkirjan 159 §.

Tähän päätökseen ei saa hakea muutosta, koska päätös koskee asian valmistelua tai täytäntöönpanoa.

Sovellettava lainkohta: Kuntalaki 136 §

22.12.2022

Pormestari

Juhana Vartiainen
pormestari

Päätös on sähköisesti allekirjoitettu.

Pöytäkirja on pidetty nähtävänä yleisessä tietoverkossa osoitteessa
www.hel.fi 23.12.2022.